

Mələmdür ki, qloballaşan dünyada dinamik inkişaf edən təhsil sisteminin formalaşdırılması hər bir ölkənin beynəlxalq rəqabətliyi təmin edən və gücləndirən hələdici faktorlardan birinə çevrilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 16 noyabr 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə Dövlət Proqramı" ali təhsil sisteminin yeni və müasir inkişaf istiqamətlərinin, strateji hədəflərinin müəyyən edilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, bu proqramın həyata keçirilməsi gənclərə həm elmi tədqiqatlarla məşğul olmaq, həm də təhsildə fasiləsizlik prinsipini gerçəkləşdirmək baxımından əlavə imkanlar yaradır. Dövlət Proqramına müraciət edən, proqramın verdiyi imkanlardan yararlanaraq öz tədqiqatçılıq səriştə və bacarıqlarını daha da təkmilləşdirmək, ali təhsilimizin inkişafına töhfə vermək arzusu ilə yaşayan gənclərdən biri də Amerika Birləşmiş Ştatlarında doktorantura təhsili alan Cəmilə Məmmədovadır.

"Dövlət Proqramı yalnız xüsusi universitetləri və ixtisasları nəzərə alır"

Cəmilə Məmmədova: "Fikrimcə, bu, optimal və gələcəkdə böyük fayda verəcək yanaşmadır"



Tanıtm

Cəmilə Telman qızı Məmmədova 1988-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. 47 nömrəli tam orta məktəbi bitirib. 16 yaşında Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində bakalavr təhsilinə başlayıb. 2004-cü ildə ikinci bakalavr təhsilini ABŞ-da alıb. 2005-ci ildə əmək fəaliyyətinə başlaması ilə əlaqədar təhsilini qiya-bi şöbədə davam etdirib və 2009-cu ildə başa vurub. 2011-ci ildə Budapeşt şəhərində yerləşən Mərkəzi Avropa Universitetində "İqtisadi planlaşdırma" ixtisası üzrə magistratura, 2017-2020-ci illərdə ABŞ-nın Florida Universitetində "Mikrobiologiya və hüceyrə elmi" üzrə ikinci bakalavr təhsilini yiyələnib. Hazırda isə ABŞ-nın Cənubi Florida Universitetində tibb üzrə doktorantura təhsili alır.

Oruc MUSTAFAYEV

"Tibbi təkcə nəzəri olaraq deyil, həm də praktiki tərəfindən uşaqlıqdan izləmişəm"

- Tibb sahəsinə nə vaxtdan həvəsini yaranıb? Niyə məhz həkimliyi seçmişiniz?

- Tibb sahəsinə marağım uşaqlıqdan var idi. Yadımdadır ki, orta məktəbdə təbiət elmlərinə marağım yüksək idi. Fizika, kimya və biologiya kimi fənləri həmişə yüksək həvəslə oxumuşam və məktəbdən sonra kitabxanaya gedib, əlavə ədəbiyyatlardan məlumatlar alırdım. Bundan başqa, ailəmizin üzvü çətin xəstəlik ilə yaşayırdı. Tibbi təkcə nəzəri olaraq deyil, həm də praktiki tərəfindən uşaqlıqdan izləmişəm. Xəstəxanalara tez-tez getməli idik və tibb xidmətlərinin insanların həyat keyfiyyətinə nə dərəcədə təsir etdiyini yaxından yaşamışım. Tibbi xidmətlərin təkmilləşdirilməsinin necə mümkün olduğunu həmişə düşünürdüm.

Ailəmizin məsləhəti ilə ilk karyera addımlarım iqtisadiyyat və strateji planlaşdırma sahəsində olub. Gələcəkdə isə, tibb üzrə doktorantura təhsilini alandan sonra, həm strateji planlaşdırmanı, həm texniki bilikləri əhatə edən perspektivimi tibb sahəsinin inkişafına yönəltmək istəyirdim.

"Həkim məsuliyyəti və işə sədaqətliyi öyrəndim"

- Həkimlik sahəsində ilk iş təcrübəniz barədə nə deyə bilərsiniz?

- Tibb sahəsində ilk təcrübəmi ABŞ-nın xəstəxanalarında almışam. Burada tibb sahəsinə aid olan elmləri oxuyarkən, həftə sonu və ya boş vaxtlarımda həm xəstəxanalarda çalışırdım, həm də tibbi öyrənirdim. İlk təcrübəm ümumi xəstəliklərə baxan ailə həkiminin yanında olub. Daha sonra isə oftalmoloqun yanında İnsanın İmmunçatışmazlığı Virusunu xəstələrinin göz problemlərini öyrəndim. İş təcrübəmdən bu sahəyə aid olan həkim məsuliyyəti və işə sədaqətliyi öyrəndim. Texniki biliklərin vacibliyi nə qədər yüksək olsa da, pasiyentlərə qarşı diqqətliyi və qayğının göstərilməsinin vacibliyini də anladım. Yanında işlədiyim həkim həmişə deyirdi ki, "Pasiyentlə diqqətlə qulaq asmaq düzgün diaqnozun yansıdır". Bunları izləyərkən anlayırdım ki, tibb xidməti yalnız texniki biliklərdən ibarət deyil və ünsiyyət sənətini, bacarıqlarını da əhatə edir.

Tibb sahəsində tədqiqatın önəmliyi də qeyd etmək istərdim. ABŞ-da qabaqcıl xəstəxanalarda yalnız yeni tədqiqatlarla əsasən müalicə aparılır. Bu yanaşmanın uğurunu xəstəxa-

naların statistik göstəricilərindən dərk etmək olur. Məsələn üçün Tampa şəhərində yerləşən və xərçəng xəstəlikləri üzrə ixtisaslaşan Moffitt xəstəxanasının pasiyentlərinin sağalma ehtimalı hər il daha da artır.

"Azərbaycanın inkişafına maksimal şəkildə töhfələrimizi verə bilərik"

- Doktorantura təhsilinizi Dövlət Proqramı çərçivəsində davam etdirmək hüququ qazandıq. Proqrama qəbul sizin üçün necə keçdi?

- Proses aydın və səliqəli şəkildə aparılıb. Bütün tələb olunan sənədlər öncədən internetdə qeyd olunmuşdu və bu sənədləri topla-yıb göndərmək üçün kifayət vaxt verilmişdi. Proqramda iştirak etmək üçün onlayn şəkildə hesab açdım (login) və tələb olunan sənədləri yüklədim.

Qeyd etmək istərdim ki, Təhsil Nazirliyinin işçiləri prosesi çox professional şəkildə aparıblar. Məsələn üçün, hansısa qeyri-adi sual yaranarkən, email şəkildə suallarımı göndərdim və cavabı qısa zamanda alırdım.

- Ölkəmizdə yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasında Dövlət Proqramının rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Düşünürəm ki, Dövlət Proqramı qərbdə əldə olunmuş bilikləri Azərbaycana inteqrasiya etmək üçün önəmli layihədir. Ümid edirəm ki, proqram nəticəsində xaricdə təhsil alaraq Azərbaycanın inkişafına maksimal şəkildə töhfələrimizi verə bilərik.

"Əsas tədqiqatımı xərçəng xəstəliyi üzrə planlaşdırıram"

- Tədqiqatlarınız barədə danışaq. Hansi ixtisas üzrə tədqiqat aparmağı düşünürsünüz?

- ABŞ-da tibb üzrə doktorantura təhsili ölkədə ən rəqabətli proqramlardan biri hesab olunur. Digərləri, hüquq məktəbi və mühəndislikdir. Dörd il proqram çərçivəsində biz bir neçə tədqiqat işini aparırıq və elm jurnallarında dərc olunuruq. Proqrama 2 həftə öncə qatılmışam və artıq birinci tədqiqat işimi başlamışam. Hazırda, immun çatışmazlığı və yumurtalıq xərçəngi arasında əlaqəni araşdırıram.

Əsas tədqiqatımı yenə də xərçəng xəstəliyi üzrə planlaşdırıram. Həm genetik terapiya, həm xüsusi immun müdaxilə terapiyası dərindən öyrəndikdən sonra, nəticələri tədqiqat işimdə analiz etməyə planlaşdırıram.

- Doktorant kimi aparacağınız tədqiqatların tərəfdaş ali təhsil müəssisəsi üçün əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

- Cənubi Florida Universitetində (CFU) tədqiqatçılıq fəaliyyəti universitetin ümumi təhsil siyasətinin mərkəzindədir. Qabaqcıl ali təhsil müəssisəsi olaraq, tədqiqat işlərinə görə Cənubi Florida Universiteti Amerikada dövlət universitetləri arasında top-50 universitet sıyahısındadır. Ali məktəb hər il tibb, təbiət elmləri, mühəndislik və informasiya üzrə tədqiqatlar aparır.

2017-2018-ci illərdə CFU-nun tədqiqat fəaliyyətinə həsr olunan büdcəsi 500 milyon ABŞ dollarından artıq idi. Bu, ona görə önəmlidir ki, yeni tədqiqatlar yeni avadanlıq və bilik ekspertlərini tələb edir. Yaxın zaman-

- Tibb sahəsində ilk təcrübəmi ABŞ-nın xəstəxanalarında almışam. Burada tibb sahəsinə aid olan elmləri oxuyarkən, həftə sonu və ya boş vaxtlarımda həm xəstəxanalarda çalışırdım, həm də tibbi öyrənirdim. İlk təcrübəm ümumi xəstəliklərə baxan ailə həkiminin yanında olub.
- Digərləri, hüquq məktəbi və mühəndislikdir. Dörd il proqram çərçivəsində biz bir neçə tədqiqat işini aparırıq və elm jurnallarında dərc olunuruq. Proqrama 2 həftə öncə qatılmışam və artıq birinci tədqiqat işimi başlamışam. Hazırda, immun çatışmazlığı və yumurtalıq xərçəngi arasında əlaqəni araşdırıram.
- Əlbəttə ki, dünyanı bürümüş bu təhlükəli pandemiya ilə mübarizədə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində tibb təhsili almış Dövlət Proqramı məzunlarının iştirakını çox müsbət qiymətləndirirəm. Onlar çox zəruri bir vaxtda öz töhfələrini verirlər. İnfeksiya ilə mübarizədə ən vacib məqam odur ki, biz hamımız virus, onun fəsadları və təhlükəli nəticələri barədə informasiyanı etibarlı mənbələrdən almalyıq. Dövlət qurumları tərəfindən verilən təlimatlara ciddi əməl etməliyik. Bu, bir nəfərin, təkcə həkimlərin və ya yalnız dövlətin mübarizəsi deyil. Mübarizədə hər kəsin böyük rolu var və hər bir şəxs məsuliyyət daşıyır.

"Dövlət qurumları tərəfindən verilən təlimatlara ciddi əməl etməliyik"

- Bilirsiniz ki, Azərbaycan hazırda pandemiya ilə mübarizə aparır və bu mübarizədə xaricdə təhsil almış DP məzunları da iştirak edir. DP məzunlarının bu mübarizədə töhfələrini necə qiymətləndirirsiniz?

- Əlbəttə ki, dünyanı bürümüş bu təhlükəli pandemiya ilə mübarizədə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində tibb təhsili almış Dövlət Proqramı məzunlarının iştirakını çox müsbət qiymətləndirirəm. Onlar çox zəruri bir vaxtda öz töhfələrini verirlər. İnfeksiya ilə mübarizədə ən vacib məqam odur ki, biz hamımız virus, onun fəsadları və təhlükəli nəticələri barədə informasiyanı etibarlı mənbələrdən almalyıq. Dövlət qurumları tərəfindən verilən təlimatlara ciddi əməl etməliyik. Bu, bir nəfərin, təkcə həkimlərin və ya yalnız dövlətin mübarizəsi deyil. Mübarizədə hər kəsin böyük rolu var və hər bir şəxs məsuliyyət daşıyır.

Çox ümid edirəm ki, bu böhranı minimal zərərle keçərik. Bu, o zaman mümkündür ki, hamımız dövlət qurumları tərəfindən rəsmi şəkildə verilən göstərişlərə əməl edək.

- Qəfil pandemiya dünya səhiyyə sistemini üçün də ciddi problemlər yaratdı. Necə bilirsiniz, bu xəstəlik tibb elmi, həkimlər qarşısında hansı vəzifələri, hədəfləri üzə çıxardı?

- Pandemiya səbəb olan koronavirus hələ kifayət qədər öyrənilməyib. Virusun patologiyasını dərindən öyrənmək üçün hələ kifayət qədər məlumatımız yoxdur, buna vaxt lazımdır. Məsələn üçün, bəzi simptomlar pasiyentlər arasında oxşar olsa da, yeni və gözəlməyən simptomları da müşahidə edirik. Bu simptomların virusun mutasiyasına və ya digər faktorlara aid olduğunu antamalyıq.

Tibb elmi sahəsi ilə məşğul olan institutlar, alimlər vaksinlərin əldə olunması sahəsində tədqiqatlarını indiyə qədər olmayan sürətdə inkişaf etdirməyə çalışırlar. Alternativ müalicə yanaşmaları da müzakirə olunur. Bu cür stress vəziyyətə səhvlərə yol verməmək çox çətin və eyni zamanda vacibdir.

- Bir mütəxəssis olaraq hazırkı pandemik situasiyanı necə qiymətləndirirsiniz? Vətəndaşlara indiki mərhələdə nə kimi tövsiyələriniz olardı?

- İlk növbədə, deməliyəm ki, hazırda virusla bağlı hər hansı proqnozu vermək üçün kifayət qədər məlumatımız və təcrübəmiz yoxdur.

Tövsiyələrim, ehtiyat tədbirlərinə əməl etmək, sağlam həyat tərzi yaşamaq, sağlam qida almaq, idmanla məşğul olmaq, bir-birinə məsafədən kömək etmək və informasiyanı yalnız rəsmi mənbələrdən almaqdır.

"Qərbdə olan aparıcı təcrübəni Azərbaycana gətirmək istərdim"

- Gələcək planlarınız və arzularınız.

- Planım Azərbaycanda tibb sahəsinin inkişafına öz töhfələrimi vermək, bu sahəni gücləndirməkdir. Bu planım iki böyük məqsəddir. Birincisi, Azərbaycanda yaşayan vətəndaşlarımız üçün daha yüksək səviyyədə tibb xidmətlərini təmin etməkdir. Oxuduğum qabaqcıl tədqiqatları, müalicə protokollarını və Qərbdə olan aparıcı təcrübəni Azərbaycana gətirmək istərdim. İstərdim ki, vətəndaşlarımız, ailələrimiz, dostlarımız yüksək tibb xidməti üçün xaricə getmədən, Azərbaycanın özündə bu xidmətləri ala bilsinlər. Ölkəmizdə də yüksək tibb xidmətləri göstərilir.

İkincisi isə, Azərbaycanda tibb üzrə qabaqcıl işçi qüvvəsini formalaşdırmaq regionda tibb üzrə Mərkəz qurmaqdır. Məncə, ölkəmizin ətrafında yüksək səviyyədə tibb xidmətlərini almaq istəyən qonşularımız çoxdur və Azərbaycan bu istiqamətdə liderlik rolunu apara bilər.